

Ullerup fattiggård III

Mine forældre
Af ADOLF HANDRUP

(se årbøgerne 1965 og 1970)

MIN far, Peder Kristensen, var født den 18. februar 1843 i en gård i Handrup, Vestervig sogn, Thisted amt, var opfødt på landet fra barn til mand, blev dygtig, havde et godt håndelag til at svinge plejlen, kaste kornet, så med hånden, en mester til at bruge en hylli på ager og eng, til at fodre, pleje og køre hestene, pløje en lige fure.

Min mor, Line Mariette Jensen, var født den 18. juli 1845 i Nr. Gøggård i Mygdal sogn, Hjørring amt, gik skole hos Madsen Mygdal. Efter konfirmationen var hun i lang tid i huset der, tjente hos pastor Buchholtz, var begavet og smuk, blev uddannet som mejerske og kom 1866-67 til agent Lützhøft på herregården Tandrup, Bedsted sogn, Thisted amt, for at forestå mejeribruget der.

Nu traf det sig sådan, at Far tog plads som karl på Tandrup samtidig, ja, og så gik det sådan, at karlen og mejersken forelskede sig i hinanden. Tiderne var dårlige for landbruget, priserne var små, lønningerne var ringe, ingen mulighed for opsparing, der var kun arbejdsevnen og tro på fremtiden. De ville dele livets kår sammen i lyst og nød og blev i 1871 gift, og brylluppet holdtes i Gøggård.

Mor tog afsked med sin fødeegn og alle sine venner og bekendte, sin familie og sine søskende, sagde farvel til sine forældre og rejste med sin mand til Thy, til et hus til en ko på Tåbel hede, Vestervig sogn. Det var en sær forandring for Mor fra det store mejeribrug på Tandrup.

Min far, Peder Kristensen, bestyrer af Ullerup fattiggård, med en hest 1903.

En dagløn om vinteren for at tærsk med plejl var 33 øre og kosten. Far tog arbejde ved vandbygningsvæsenet ved hofdebygning fra Thyborøn til Agger. Det var en lang spadseretur fra Tåbel ud på Agger Tange. Han skulle op klokken 4 om morgenen for at være på pladsen til arbejdstids begyndelse, medbringe mad og drikke til hele dagen. Det var strengt arbejde dagen lang med skovl og trillebør. Alt arbejde var på akkord, det var lange og trælse dage. Efter 3 år tog Far og en kammerat afsked med vandbygningsvæsenet, gik i kompagni og fik arbejde i Vestervig-Agger kommune, der var altid godt arbejde, det blev en stor forletning, også for Mor, de skulle ikke så tidligt op om morgenen, der var kommet småfolk til huse,

og det var rart at have Far nærmere, så han kunne spise hjemme morgen og aften. –

Sagfører Abildhauge, Ve stervig, var formand i sognerådet. Far & co. havde fået akkord på at kaste en vej ind. Grøfterne kastedes ind på vejen, det var ene sand, let at arbejde i, men vejen blev ufremkommelig. De sendte bud til Abildhauge om at se på sagen og overlod fuldt og helt til ham at bestemme, hvorledes sagen skulle ordnes. Det glemte han dem aldrig, gav de tilbud på arbejde for kommunen - enten de var højest eller lavest - fik de altid arbejdet. De havde gode arbejdsår der sammen.

I foråret 1880 byggede Visby-Heltborg kommune fattiggård i Ullerup, og i avisen søgte de en bestyrer til den første oktober. Far og Mor snakkede om sagen, overvejede, ansøgte og blev antaget. Det blev et vendepunkt i deres tilværelse for livet: de havde 4 små børn, var fattige, men nu så de mere trygt på fremtiden.

Min mor, Line Mariette Jensen, læg ger tøj til bleg 1903.

Men det var strenge betingelser og krav, der stilledes. Deres løn var 400 kroner om året og fri station, lys og varme. Lønnen blev udbetalt den første hvert kvartal med 100 kr. Havde de børn skulle de til sognet betale 50 kr. om året for hvert barn, til de var konfirmeret, så havde sognet ingen forpligtelse for dem mere. De havde 4 børn, der blev 6 ialt, den sidste blev konfirmeret 1899. Det tog en stor part af de 400 kr., så børnene måtte ud at tjene, når de var 9 år. De første år var lønnen for en sommer 10 kroner og et par træske. Den steg lidt med årene, det trak ned på de 50 kr. Der blev ikke meget til beklædning, og det var en fattig udrustning, de forlod hjemmet med, men de var sparsommelige og havde lært at bestille noget.

Far skulle have opsyn med landbruget, Mor med husførelsen, og hun skulle føre regnskab med såvel husholdningen som landbruget.

3 mænd af sognerådet var valgt til et såkaldt Tilsynsråd til at have opsyn med anstalten, de havde møde her på gården en bestemt dag i hver måned for at revidere regnskabet, se om alt var i orden, besøge lemmerne, se om

nogen havde grund til klage, forhøre om der manglede noget til husholdningen. Formanden skulle indføre i en protokol, hvad der var vedtaget på mødet, én stod for handelen, én stod i samråd med bestyreren for landbruget.

Ullerup fattiggård 1903.

Til venstre fattigboligen. I midten stuehuset (med stald). Til højre laden. De tre døre i gavlen er døre til tørverummene. De blev låset, når rationerne af tørv var delt ud. I siden af laden agerumdøre. Der køres korn ind.

Far skulle passe landbruget, 30 td. bygsædeland, 2 heste, 8 køer, 4 får, 4 svin, 20 høns, køre alle kommunens sygekørsler, ildebrændsel til fattiggården og til 3 skoler. De første år blev der kørt 2.000 læs mærgel på marken. Til hjælp var der en karl og en dreng om sommeren. Der dyrkedes ikke rodfrugt, men Far avlede ca. 80 td. gulerødder og lidt turnips om året. Han var god ved børnene, der var på gården, de flokkedes om ham og ville hjælpe, hvor de kunne, fik engang imellem en gulerod eller en turnips at holde bojle med. De fik lært at tage ret på redskaberne og fik lært at bestille noget, var godt rustet, når de kom ud blandt fremmede, var vellidt og betragtede frem i tiden fattiggården som deres hjem, kaldte mine forældre Far og Mor.

Mor forstod at sætte sig i respekt og tillige gøre sig elsket af både gamle og unge. De kom til hende med deres sorger og bekymringer og fik trøst og hjælp. Mor var også

lidt kyndig i lægekunsten, og de troede på hendes behandlinger. Der var en stor husholdning at stå for, de skulle have en god og rigelig kost. Til hjælp havde hun en pige, og var der nogen af lemmerne, der kunne hjælpe, havde de pligt dertil. Mor skulle sørge for, at der var noget i saltkarrene, bage brødet, brygge øllet, malke køerne tre gange daglig med hånden og kærne smørret.

Den store bageovn kunne rumme 24 rugbrød à 16 pund stykket. Sådan en bejt æltede Mor med hænderne hver måned. Gruekedlen tog 144 pletter vand til vask og ølbrygning. Der blev hvert år slagtet en fed ko, 4 beder og 3 store svin, købt 2 lispund tørfisk, mange ol sild og mange havtorsk til nedsaltning, der var 3 store saltkar, 3 øltønder og et anker. Der var meget at gøre skik på, men intet gik til spilde. Mor var stærk og kunne overkomme det utrolige. Køerne gav meget mælk, og nu kom hendes uddannelse som mejerske hende til gode, hendes smør var meget efterspurgt, det der ikke blev brugt i husholdningen, blev solgt til omegnens hoteller, degne og præster og til England. I 1894 gik mælken til mejeriet på Abildgård, i de forløbne 14 år havde Mor lavet 14.402 pund smør og 5.928 pund ost.

Hun støbte årets forbrug af tællelys, vågede mange nætter hos de syge. Det var en bunden plads, Far og Mor måtte ikke uden tilladelse begge to forlade gården. Og Mor besøgte sine forældre kun en gang, og det var til deres guldbryllup i 1888.

De bestred pladsen i 26 år uden løntillæg. I 1906 ophævedes fattiggården. Kommunen beholdt lemmeboligen, der fik navneforandring til asyl og senere blev indrettet til alderdoms hjem.

Far og Mor købte de gamle bygninger, bestyrerboligen og avlsbygningerne, de 30 td. sæde, avl og besætning - 2 heste, 8 køer, 2 kvier, 2 får, 10 svin og de gamle redskaber for 19.500 kr.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy og Mors 1973, side 416-421).